

ЈЕДНА СТАСИТА ПОЕЗИЈА Милица Костић Селем; Сама под сунцем

Књига је ова већ по спољашности некакo своја; безмало је пира него дуаа, због стихова који су такође своји, дугачки колики је мах узрујаности а не метар поезике. Ту плимy рекова и морних строфа носи наравно и једна обилна реторика али ту реторику креће и диже, као месец мора, нешто скривено снажно понекад и помало утврдено. Ова млада жена се баца у поезију јуриша својим масама дугих и тмистих песама која се лако не довршавају ако је песникињу ~~успрешно~~ дограбило и запитало оно што наша народна мистика зове "оно лено". За Милицу Костић је мало рећи: темперамент. Она провиће кад јој до грла нарасте потреба да великим стилем и гласом каже што је у грудима наврело. Њене песме су махом дуга певања без наслова, истрајним дахом носена певања у којима су ретке прагмине у којима свака строфа почиње нов мотив ако не нову теку а мотиво и теме почињу са неком енергично ил' изабаченом тврђењем са опасним питањем са неком побином споменом себи или другима. Има неке магије у снази ове жене: жене: вапај њен уплаши, потражња њена пресеће. Сигурно се и сама брачна соба тргала од стихова:

И ако се у ноћ с болним криком пренем из грозничног сна,
протумачиће то!

У тој поезији има много хелека и тужбалица кроз права ритуална погрмјења душе, има куклих дуго у глави спремених антагија. То су оптужбе, претње молбе, понекад духовне победе од којих читаоца прокази језа. То су мажсторска уклињања, па заветовања да се памти и злопамти и још уз неке знаке рукама чудним рукама које имле по стварима или се грче рукама за које сама песникиња каже тешку карактеристику:

моје рапавае строге претеће и крваве руке.

Милица Костић уме безмало манијачки да се узруја. Њена литанијска ређања имају понекад дервишку завитаност у неком све снажније све занесеније али и све и све исцрпније развијањем мотиву. Бива читалац се засити и градицијом и варијацијом, али ипак даље чита јер мотив ипак даље расте. Преврћете лист где други тражи где песна иде још даље песникиња наставља такмичење са самом собом агон расте јавља се нова снага у реторичи и у ритму. Откријете негде малаксавање: не то је само привидност привудно

малаксавање је само метод Милице Костић. Као неки бодар и ренесанс олимпијски тркач ова млада жена се залеће са новим махом са новимнутрашњим тенденцијама или шибамма како кад и зна увек куда ће.

Знамо, најбоље знамо моји крвници и ја
куда се упутила моја слоњена снага...

Како много зна ова млада песникиња кад зна да се са слоњеном снагом и добијају победе. И како добро зна како то у овој књизи још не признаје да да је велики број њених крвника, као и свачијих уосталом у овој самој у човеку саму после чега је јасно да крвници одлично знају стазу трка и тркача.

У песника, ова књига имамо жену у којој има човек, али засада још увек далеко више жене него човека. Сасвим по женски, то ири и кува како хоће. Али по мушки, у ономе што се избаци има увек особина свести и памети има трагова праве муке и рада. Много је засада узатру загушљивих димова. Има доста непотребног разарања. Али има ванредних осветљења. Милица Костић савлађује и ваља неки задатак. То се крии и ломи, то су трусови али то су и преслојавања и услојавања. То потеже са многим компликацијама али и са доказом да има штага за компликације. Једном речју: отишла је Милица Костић доста даље од места где је стојала са ранијом поезијом : ова млада жена сазрева сазрева правилно. До зрелости има још борбе са талентом и културом; још се у овој књизи брка зрело са незрелим још се ломе појмови али израстају строфе не свакидашње у исповестима мукама и осветлоубицима и на мушке одважности. Још се мешају велики крици поезије са провокацијама и памфлетима са хулистима разне врсте али је ипак јачи агон душе него агон живота. Кроз ту борбу борбу песме душе и лепека животног кроз то баш и сазрева песникиња и кроз то се и сазрева правилно и позитивно.

Делени Милице Костић женски њени делени јављају се обично онда кад је права поезија малаксада. Ти делени међутим такође нису никада сасвим свакидашњи нису то ни онда кад су мало и сувише угуспани;

Само бих тебе волела
ко жедан воду што воли,
због тебе се радишила,
и због тебе жалостила

За прегрнут слатке имленте,
за тунку многог удараја,
за мрву доброг надења,
за благе речи и руке

Само бих тебе воледа....

Чисто спемачки регистар да али Милица Костић на њему, а стаје. Пред за-
писку пише она други музички кључ:

Због тебе младост се спалила,
и због тебе буктињски сагорела,
због тебе срце је потапила
и руке због тебе је склопила...

Још није крај. Елипротив, долази прасак опорне и свести:

Ко може љубав да спасе,
када се с лудилом венчала!

Та два стиха су сигурно успон али крај још није у њима. Сви процеси а
мамо ни љубав у крпким су рукама код Милице Костић, Те руке не испуш-
тају лако ни тему ни муку. Ти прсти свирају по мунама као по жицама а
прати их реторика која понекад потсећа на трубу на велику трубу. То за-
писани то почне дахтати то јавуче то груне и прекине то повеже раскинуте
тоне и почне да мисли уз музику:

Слушај, рана је твоја топла као и моја,
један је отров наше душе разједао.
Док свирено лати наша млада крв
још има снаге да се дивљамо ама се тујимо.
Док у нама цвета цвеће младости
сва блага доброте у нашим су дланима.

Крај? Не. Амо и тако не иде, Милица "остић, нити нити истрајива нити по-
мирљива, враћа се у свој оде савршено удељеним мотив жене која своју
љубав носи као мајка болно јединче:

.....од једне цркве до другог туђег огњишта
ни Бога да измоли ни мелем да пронађе
ни мир да сагради ни болму да исцели ни душу да испусти.

Понављамо: та су декења за ову јаку жену само одмор само метод. Два га
нов нах и елма, и талас за таласом, и ретко над купањ и безгласан. Јерин
намо, до и мулка снага на сабаре и ову жену и омамо се заједно огласе о
са срцем и са памећу:

Ми грешни нисмо свесно! Грозно је покајање,
грозно су ове ране, лудачки по ноћи страве,
грозно је свако спасење грознија у јаду смрт,
нит може да се живи, нит може да се спаса,
освета бар да нас копни, бар мрња да изнурава!

Господе Свевишни Мојни даруј нам исцрпљење!

Без довољно навода не може да се избаци ре-
лаф овог песничког случаја ове књиге. Јер је то књига без повратка без
результата без смрти и без победе кроз и без резигнације. Сам коштац. Ко-
са
штац по смисловима, са фигурама, са реториком. Стално степеновање на ја-
чем потпунијем исказањем исцеђенијем. Градација је страст и стил мили

Милице Костић. Казали смо већ, агона има у том тркачу и агонско степе
новање је њено задовољства и израз уметнички. Степеновања та су измеђба
на, энселаичка даровита. Кесниста и природне појаве појачава. За њу: рет-
ке капае илзе гугају у онка као добовар палицом у добол на узбуну. Поне-
кад како већ бива у поезији, степеновања ~~долазе по потреби~~ као израз ко-
би и фаталитета прескачу разум јер им је циљ опијање из којег ће онда
да покуша нај вал речи. Тај вал речи и порука често више не знате коме
их Милица Костић заправо поручује али те њене речи ваља јој признати иа
ионак су или одређено поетске или мислено садржајне или магички напасне.
И кад при том потпуно преовлада "оно њено" она једна фиксна идеја о туж-
ном растанку и напуштености нешто збогуко слутакви кобнава себи и свету
онда ова песникиња доје понекад утисак непријатно импозантан. Учини нам
се да се та млада бела и нежна жена претворила у мрку врачару и да може
све може усрећити и обрадовати и може кућу угасити. Али коштац је и тада
ту! Коштац Милице Костић са самом собом племенити њен коштац. Узрујаност
и "збоине свечаности" смирују се песникиња прелази у бити тон лелека у
литанијски тон у којем има макар извештачена комбинација горчине и фило-
софије:

Моја је кућа у заобити,
а све заобити носе на длану истину
као сиротиња муну у очима
и гладни кости на бедрима
.....

Само се сунце смеје топло и море као девојче чаврља и певуши,
али камење уз обалу нису топли хлебови,
па деца васцела дане цимле као рањене зверчице...

И онда у градацији навише, иде песникиња у мистику самоће и халуцинаци
је и као обично и а мнџесто у једном даху без интерпункције пише:

Седиш сам, ид и уликом или белим путем уз море
и све самотнији твоји су кораки
и све кобнији бат твојих стопала и тупим одјени
као над неког потајно убијају.
И све пијаније осине твога стаса.

И опет градација. Скок из смирености и резигнације и обрт ка свету ка
ближњима за које ова песникиња засада бар има више осуде и презира него
љубави. Она им баца у очи сатиричну слику која морасепризнати, има и
сава
снаге и онај опасни литанијски тон. којим ова песникиња влада и суди.
Али наравно нема зато ни уметничке финале ни филозофске примисли над
језиком:

А ближи све насмејанији и све смешкији,
све ситнији и све ситнији,

оке кочоперинији и све јаднији,
и све блатинији и све срамотнији

Милица Костић као често наша савремена поезија не само да прелази у прозу да би се користила оном снагом карактеристике коју само јака проза може дати него прелази у прозу ради вулгарног ударца који се из прозе наравно из неуметничке прозе из памфлета може силније издвојити него из стихова. Али Милица Костић се увек враћа бољем човеку у себи враћа се макар сеници филозофске примисли макар поетској мудрости:

Зато сада себи као друг другу разлажем; твојих
не питај због добре ближње зато се крију од добрих рана
.....
Али било би већ време, крајас време моја оседела сестро
крајас моја сестро, од потуцања да се мањемо.

Уз не журе, че стиже,
чега је блиско спавању.

Докле ће и куда истерати ова жена овај песник јаке личности то је и над овом врло карактеристичном књигомтемо предикати. Те песме и јесу и нису дирске. Песникнију ову нешто вуче у томе од двога у одлучну објектност у одговорност једној широкој стварности но што је једна лична сулбина и један лично стилизовани коментар на ту судбину. Али у нади да ће доћи боља књига заовом задржавамо мишљење: да ће текмо доћи особенија аналитички замишљенија књига Милице Костић. од ове. Овом захуктаном и брујном књигом остварен је безмало пластично три једног ретко полетног и решеног борца. Агон је оно што је док ~~траје~~ ^{се} з амаси и градације продумују. у овој књизи Милице Костић формално се очима види на како се душа и мован подјарују да у коштац утирају пуне моћи обдарености и воље сав мах песимизма једног који хоће да стигне на врхунац песимизма по сваку цену. Како смо већ напоменули: резултата циља у овој књизи не ма. Али то је за данашњу Милицу Костић баш карактеристично; књига неће у циљ и у статистику само се једно другом додаје ради градације ради кошта. Милица Костић у овој књизи није успела да стигне да стане "сама под сунцем" друкчије него кроз јадиковку жене која се осећа остављеном и усамљеном. Остати сам под сунцем у великом смислу речи то није задатак олимпијског триа и надметања него задатак олимпијски. Сам под сунцем то је домет мислиоца и песника заједно. Оваквога је коштац за то надамо се.

Једно од сигурних обележја јаких песника у томе је да умеју почети песмула имају одмах сав скок и сву тему. Милица Костић још не уме почети песму са идеолошки счеснутом темом. Али уме

од првог реда издати силуету теме и то ретко оштру силуету теме;

Преломих залагај хлеба,
залупих дрвене капке прозора..

Или на другом месту:

Али Милица Костић сваку строфу своје песме почиње почиње је самосталним почетком ~~тема~~ да и код ње је врло често свака строфа врста самосталне песме са својом темом и аријом. Ђво неколико почетана из једне исте пе сме:

Ни сестра ни кум ни брат ни побратим, зло
зло да лудилом се братами, од безумна и род се одрођује.
Четири дувања четири стране.....
четири стране и раскрише омађијано посртањем и смитањем

Деси се као пијаница сред блата чврсто заспим телом
у хладној постели

Смејем се,
смеју се и муке и грознице и муке у срцу.
Обично мес страх самој себи да се поверим
јер се мисли свађају...

Кад ме сковитла несаница као скотна изгладнела кучка кост
у туђим њапима...
не знам куд да се денем са мислима и ражњукеним ритмима

У једној песми зар то није пол фонија почетана и тама. " све је јасно и
веровно казан доживљај . И поред свег ли античког нема реторике празне
свака је реч потребна и оштро опшртана. Тако је писана мање више цела књи
жница. Наравно има понављања има сличности има једноликости али кроз све
иде контакт и све је зато етапа борбе. Песничкава сама река је то на јед
ном месту аналитички тачно и

Не могу да се ослоним насенку добре смрти,
неће ме јер сам млада,
ни да јауком гласно не могу, још ми се пева.
Дети знам откуд не враба зло, ни ко је патити меким
у болу дупи као брег неповерљиво.

И чудо,
откуда снаге оволиком очајању!

Ова строфа и њој сличне и многобројнеу књизи кажу даће ова узбуркана и
агонска природа наћи онај мир који је мир победа и пораза и из којег се
пире најбоља поезија. Милица Костић уосталом већ има и у овој књизи песму
МИР. а смиривање је главни тон најдуже и давршене песме у овој књизи. Под
једним насловом Новим стављамо четири десет пемања на скоро двадзвест пире
кихстраница. То је најдуже песме наше књижевности. Има у њој од најбољег
и од најгорег данашње Милице Костић: контакт да се постане и уметник и ми
слилац и бодатост још недисциплиноване "побеснеле воде" . Титанија почне

забаса у чисто женску луту реторику обрачунавања са светом. Читају стра-
 ницу око "раскиноталих злотворских камина" требало би изкупати из песме
 и из књиге. Јни песникиња која ипак нијазд на стазу моја води у нову
 стазу достојанства јеног и мисленог човека;

.....

Не дам ја и међу
 не дам па макар избежумила у отимању себе,
 не дам да сила демонске тихе подлости
 саломк и згази снага мога новог стремљења
 новимствима.

И то је још само коштац. С новом књогом песникиња није отишла даље.

Остало нам је још да се запитамо: какав је
 снажни

продукт ова занимљива песникиња овај занимљив борац у жени која лече.

Укрстила је Милица Костић у себи родну своју земљу Србију и доста годи-
 на живота у Далмацији у Сплету. Обе покрајине су појачале у кој оно са-
 чине се родила. Не Србије је века дува повукла као сродно оно нешто пре-
 шитиано мистичко и разјађено што постоју у српској старини у традицијама
 старих породица које су од збога тлачења мука и слепог случаја живеле
 Бога људи и ствари се бојале врачале бајале олутиле и наслућивале. То ист
 Исто је повукао био други један наш врло оригинални још недовољно опшени
 и упознати песник Домчило Настасијевић. Као он Милица Костић разуме мрак
 тивљавину предзнаке гатања умлете судбине кобне наклоности на коби, особит
 ти јасни и израи несрећних видилаца. На то родно накалемио се у католич-
 кој Далмацији виртуозно израђени литанијски ритам и стил. Наше је домаће;
 кад читамо како наш бодри тркач крсти узглавање прска богојављенском во-
 дом зна календар црних дана, вели Велики петак који Милица Костић прелива
 из воде Распети петак и зна и сав особит програм уз то:

Мајко моја,
 кад сване Распети петак сети се моје младости
 па замисли прозоре до заласка жалостан је дан
 да те греје сунце.
 На Велику суботу скини погружење
 као приу шакију после теговања,
 јер и ја сам душа ускренула љубављу

Наше је домаће; востаница и далека манијачка сатисфакција да се буде прог-
 наним бескућник да се дочекују црни Божи ћи да се блуди од прага до прага

Где све ја нисам стирала!
 Кад пресит одрине гладног дасе потуца по свету

Моје Вадне вече нема више трпезе.
 Распукао се сто, угасила се у сити востаница,
 расула се пшеница и разбила чапа,
 и пролило уље из утрулог кандила
 и кров ми се срушио.

домаће је из домаћег јада и вечитог скривања и потуцања изашло и оно језиво одређено некрофилско осећање и виђење Милице Костић. Онаима моћ запрепаштавања она уме у неколико редака да створи визију стравну да јој дода сасвим детаљ крајње ужаснуте маште која видиш како мртав син расте испред очима мајке:

Смерна воштаница које своје стабло жутим цвећем,
а воштано дете расте мртвим телом богуетну ноћ.
Божородице Дјеве,
проклет је и мој као распети твој
.....
падају четири столице
капија се шири за невиђен пут.

Далмација се у Милице Костић надомезака на родно и старинско српско схичним и различним. Далмација има не само католичанство приварство морнарско сујевеље него има декор и конверсациони стил за све то. Без Далмације без талијанске традиције рет рика у песмама Милице Костић не би била то што је не би постала један од главних квалитета ове књиге. У врло за пажевим песмама јутро под мојим прозором и моја сусетка ми имамо готове панораме живота у Сплиту имамо елеганцију приповедања имамо хумор конверсације једне конверсације од ранга. Све песме су врста "нове стазе". У концепту имамо додуше стару субјективну Милицу Костић али композиција и стил су другачији самостални. Има у тим песмама запада и латиничности али добро примљених и асимилзованих. Милице Костић требало би још једно укретање укретање са једном великом књижевном којом би њеном темпераменту и песмизму јеној урођеној моћној реторичи дала пуно пасла задатака. Време је дои ста узети димитивно нову стазу. Треба заиста "од потуцања макнути се одлучно. И "од мржње понижења и побеснелог бола". треба макнути се. једаред за свагда. Треба се лићи ако је већ песмизам неискључив треба се лићи у философски песмизам и епичизам. И у религиозним стазима треба завољети путање и мистику љубави. Која је стаза најбоља? Она што нас ве зује са даљинама чистог духа. То је уосталом песмичка казала "сма и не у песми о новим стазама него тачно у оној у којој и треба у песми о љубави:

...иерам да се оклећнем на све што оном светлим,
на д цу, на Сунце, на море и боју на пчеле и цвеће

То је најбољу акорд да се она необична конгасклогли са задовољством да се звери приказ и пожели песмичким дади агон на свом рођеном и самосталном унутрашњем животу у којем има све оно што у спољашњем животу нема.